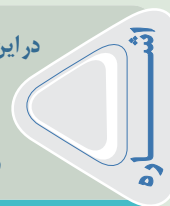

تغییر و تحول در کلیه سطوح آموزشی

فهیمة دهقان

در این ویژه‌نامه سعی شده است تا نظرات مسئولان و مؤلفان سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و دیگر دفاتر در ارتباط با هم‌سوگرایی پایه‌ی سوم با سند برنامه‌ی درسی بیان شود. از افرادی که در طی این فرایند و البته انجام هماهنگی‌ها میان گروه‌های درسی و دفاتر و دفتر مجله‌ی رشد آموزش ابتدایی تلاش بسیاری مبذول داشت خانم دکتر فاطمه رضانی معاون ابتدایی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های دوره‌ی ابتدایی و متوسطه‌ی نظری است.

می‌گذشت با کتاب‌هایی مانند فارسی که عمر تغییرات آن‌ها مقداری کوتاه‌تر بود. تغییرات از پایه‌ی اول ابتدایی شروع شد. سال اول تغییرات منحصر به پایه‌ی اول بود. سال دوم، ادامه‌ی تغییرات پایه‌ی اول را در پایه‌ی دوم داشتیم و چون قرار بود نظام ۳-۳-۶ اجرا شود، برای پایه‌ی سوم هم محتوا تنظیم شد.

• با کدام افراد و دفاتر هماهنگی کردید؟

همیشه برای تنظیم محتوا در دفتر تألیف روال خاصی داشتیم که سعی کردیم آن را حفظ کنیم و مراحل اصلی و اساسی آن را کنار نگذاریم. هرچند این کار با سرعتی غیر از سرعت معمول انجام می‌شد، اما ارکان و مراحل اصلی تألیف حفظ شدند.

در این تعریف، همیشه با دفاتر مختلف ارتباط داشتیم. برای مثال با دفتر آموزش دبستانی که طبق آیین‌نامه‌های تکمیل شوراها و برنامه‌ریزی هر درس یک نماینده از این دفتر در شوراها به‌عنوان عضو شرکت می‌کرد.

ما از طریق این نماینده با دفتر مذکور و با معاونان پژوهشی استان‌ها که در اعتباربخشی محتواهای جدیدالتألیف به ما کمک می‌کردند ارتباط تنگاتنگ داشتیم.

• بحث تغییرات در دوره‌ی ابتدایی و پایه‌ی سوم از کجا شروع شد؟

جریان تغییرات از آغاز نگارش برنامه‌ی درسی ملی، یعنی از چهار، پنج سال پیش شروع شده بود و مراحل مختلف اعتباربخشی را می‌گذراند تا در شورای عالی تصویب شود. سپس مقرر شد که محتواها بازسازی شوند و برنامه‌ی درسی نوشته شود. تا مصوب شدن برنامه‌ی درسی، برای این که این جریان سرعت بیشتری داشته باشد و دانش‌آموزان، آموزگاران و جامعه بیشتر بتوانند از فواید آن بهره ببرند، جریانی به نام هم‌سوسازی محتواهای آموزش دوره‌ی ابتدایی با برنامه‌ی درسی ملی از دو سال پیش آغاز شد. با توجه به این که ممکن بود تصویب برنامه‌ی درسی دو تا سه سال زمان ببرد، بخش‌هایی از برنامه را که شورای راهبردی برنامه‌ی درسی ملی بر آن‌ها اتفاق نظر داشتند با تأکید بر تفکر، به‌عنوان یکی از عناصر اصلی هدف‌گذاری و محورهای هم‌سوسازی در نظر گرفتند. البته قرار نبود برنامه‌های درسی از نو نگاشته شوند. اما میزان تغییرات هم متفاوت بود.

درس ریاضی سال‌ها تغییر نکرده بود و دچار بیشترین تغییرات شد با درس علوم که از تغییر قبلی آن مدت زمان زیادی

نشانی الکترونیکی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های دوره‌ی ابتدایی و متوسطه‌ی نظری

گروه‌های تحلیل محتوا در استان‌ها و ادارات کل استان‌ها در امر اعتباربخشی خیلی کمک کردند. هم‌چنین دفتر آموزش دبستانی، معلمانی را معرفی کرد، که می‌توانستند به ما کمک کنند. این‌ها بخش‌هایی بودند که ما بیشترین ارتباط را با آن‌ها برقرار کردیم.

• آیا بر پیشرفت کار و نتیجه‌ای که باید می‌گرفتید، مثلاً در هم‌سوسازی اول و دوم، نظارت داشتید و آیا باز خورد گرفتید؟

بله، بازخورد گرفتیم. در این دو، سه سال سفرهای متعددی داشتیم که از نزدیک با معلمان و مدیران مدارس کشور صحبت کردیم و از این طریق بازخوردهایی دریافت شد. معاونان آموزش ابتدایی گروه‌های درسی بازخوردهایی را که جمع کرده بودند برای ما فرستادند. برخی معلمان هم به‌صورت انفرادی یا گروهی بازخوردهایی را تهیه کرده بودند و برای ما فرستادند که حجم قابل توجهی در پایه‌های اول، دوم و ششم را به خود اختصاص داد. برخی مواقع پیش از آن که نتایج را کتبی و به‌صورت گزارش نهایی به ما ارائه دهند گزارش‌های شفاهی مرحله‌ای می‌دادند. در اولین نسخه‌ی ارسالی برای چاپ بعد از اولین سال اجرا در پایه‌ی اول، توانستیم اطلاعات مورد نیاز را به دست آوریم و اصلاحات لازم را انجام دهیم. هم دریافت بازخوردها و هم جمع‌آوری اطلاعات لازم از سوی دفتر تألیف و سازمان پژوهش با توجه به حجم و سرعت کار، کمک بزرگی بود. این روال تقریباً در دومین سال تغییرات و چاپ کتاب‌های درسی نیز انجام شد.

• مطمئناً این روند و سرعت، فشار کاری زیادی را به دفتر تألیف وارد کرد. این‌طور نیست؟

بله. کار خیلی فشرده بود. طبیعتاً وقتی فرصت بیشتری باشد آرامش بیشتری هم خواهیم داشت و این آرامش بر کیفیت کار نیز اثر خواهد داشت. اما اتفاق خوبی که افتاد همکاری همه‌ی بخش‌های مرتبط در وزارت‌خانه و شخص آقای حاجی‌بابایی در پایه‌های دوم و ششم بود، زیرا بیشترین حجم کار مربوط به سال گذشته بود که در یک دوره، پایه‌ی دوم و ششم را با هم داشتیم. این امر حجم بالایی از کار را به ما تحمیل کرد، اما با همراهی بخش‌های مختلف و برنامه‌ریزی انجام شده و با زمان‌بندی مناسب و تمهیدات سازمان برای سرعت دادن به کار،

تقریباً کار به موقع رسید. به هر حال خوش‌بختانه همه چیز برای اول مهر مهیاست.

• حالا که تقریباً همه‌ی آموزگاران و مخاطبان با تحولات و برنامه‌ی درسی ملی آشنا شده‌اند، چه توصیه‌هایی به آن‌ها دارید؟

نفس فہم این جریان به نظرم بسیار مهم است و این که چرا این اتفاق افتاد. شناخت و فہم این محورها و چگونگی انتقال آن‌ها به کلاس درس، نکته‌ی بسیار مهمی است. همیشه به معلمان توصیه کرده‌ایم به جای این که کتاب درسی را ورق بزنند و از روی حدس و گمان بگویند این صفحه چه هدفی را دنبال می‌کند، حتماً خود آن‌ها کنجکاوانه و حتی قبل از ورق زدن کتاب درسی به سراغ اهداف بروند، بر آن‌ها مسلط شوند، و آن‌ها را به محتواهایی تبدیل کنند که یک بخش آن بتواند همین محتواهای مکتوب در قالب کتاب درسی باشد. اما اگر دید معلم این‌گونه باشد که درسی رفته و درسی دیگر جای‌گزین شده یا به جای متن قبلی متنی جدید آورده شده یا روشی در تدریس تغییر کرده است بدون آن که نسبت به آن فہم درست و کنجکاوی داشته باشد، مطمئناً اتفاق تازه‌ای نخواهد افتاد.

• آیا مخاطبان و آموزگاران می‌توانند نظرات خود را به سازمان و دفتر تألیف ارسال کنند؟ نشانی‌ها چیست؟

بله، امروز وسایل ارتباطی متنوعی وجود دارد. در گذشته وسیله‌ی ارتباط ما و معلمان فقط تلفن و نامه بود. ولی امروز نمونه‌های متعدد با دورنگار فرستاده می‌شود. مثلاً معلمی ممکن است همان روزی که به مشکل برخورد کرده یا به نکته‌ای در کتاب رسیده، برای ما نمابری فرستاده باشد و ما در بررسی‌هایی که داشته‌ایم برای اصلاحات بعدی کتاب از آن‌ها استفاده کرده باشیم.

روش دیگر تلفنی است که معلم‌ها و اولیا نظرات و ابهامات خود را بیان می‌کنند. هم‌چنین سایت دفتر است که مخاطبان می‌توانند هم به بخش گروه درسی مربوط مراجعه کنند و هم در قسمت نظرخواهی، سؤالات خود را مطرح کنند. ملاقات‌های حضوری هم داریم. امسال گروه‌های مختلف و مؤلفان از ۱۵ استان بازدید و با معلم‌ها از نزدیک گفت‌وگو کردند.